

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. Прийнята на V сесії ВРУ // Відомості Верховної Ради України. – 1996 р., № 30, стаття 141.
2. Русул О. В. Національна ідентичність і глобалізація / О. В. Русул // Вісник Національного авіаційного університету. 2010. – № 1. – С. 164-168.
3. Луцишин Г. Проблема національної ідентичності в умовах глобалізації // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2013. – № 25.
4. Малінін В. В. Процес формування політичної ідентичності в умовах глобалізації: особливості та складові // Актуальні проблеми політики. – 2013. – № 49.
5. Караваєв В. С. Організаційно-правовий механізм забезпечення формування ідентичності спільноти громадян в Україні // Актуальні проблеми політики. – 2014. – № 51.
6. Чорна Н.В. Державний суверенітет як основа національної ідентичності українського суспільства [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://periodicals.karazin.ua/thcphs/article/download/2225/1969>.

Дворник Інна

к.е.н., старший викладач кафедри аграрної економіки
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин
Україна

ДЕМОГРАФІЧНА СИСТЕМА ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Населення, його соціальне самопочуття та розвиток є визначальною ознакою суспільства, основою могутності держави, тому проблеми населення завжди залишаються актуальними. Чисельність населення, його структура, особливості відтворення, територіальна організація виступають одним з головних чинників, які визначають розвиток господарства регіону, країни й суспільства в цілому.

Вивчення демографічної системи регіону дозволяє комплексно без відриву від реальної соціально-економічної ситуації оцінити потенціал і проблеми населення конкретної території, дає можливість здійснювати ефективне науково обґрунтоване управління нею.

Актуальність вивчення демографічної ситуації Чернігівської області визначається кризовою ситуацією в процесах відтворення на її території. В межах області відбуваються найінтенсивніші в Україні процеси депопуляції і старіння населення. Ситуація, що склалася в регіоні, вимагає проведення негайних заходів щодо її подолання.

Основна теоретична й практична база демографії розкрита в працях В.О. Джамана, А.І. Доценка, Е.М. Лібанової, Т.В. Панасенко, Т.В. Тарасенко та ін.

На розвиток і функціонування демографічної ситуації впливає система чинників, які й визначають особливості розвитку регіону. Серед основних можна

виділити наступні: історико-географічні, природно-екологічні (природні умови та ресурси, особливості їх використання, екологічна ситуація), суспільні (рівень економічного розвитку території, галузева структура господарства, ситуація на ринку праці, рівень розвитку житлово-комунального господарства, обливості розселення населення тощо), економічні, соціальні.

Економічні фактори на сьогодні справляють найбільший вплив на підсистеми працевлаштування й обслуговування населення, а також на внутрішньорегіональні та зовнішні міграційні процеси. Соціальні чинники впливають в основному на процеси відтворення населення. Вплив природно-екологічних факторів більш за все позначається на соціоприродній підсистемі демографічної ситуації, а також певним чином відбивається на особливостях розселення населення.

Область продовжує лідирувати в Україні за темпами скорочення населення. Протягом 2010-2018 рр. чисельність населення області зменшилася на 8% (у 2018 році - 1007224 особи), у той час як у Київській та Закарпатській областях збільшилася на 3% і 1% відповідно, а в Волинській, Івано-Франківській, Одеській, Рівненській, Чернівецькій залишилася на тому ж рівні.

Щорічно жителів Чернігівщини стає менше в середньому майже на 13 тис. осіб. Причин безліч: складна соціально-економічна ситуація в регіоні, безробіття, що штовхає людей у пошуки роботи за межами області, наслідки Чорнобильської катастрофи. Незважаючи на зростання народжуваності, сумна тенденція вимирання населення – кількаразове перевищення показника смертності над рівнем народжуваності – не припиняється.

Частка сільського населення в Україні становить 31%, у Чернігівській області з 2010 року по 2018 рік збільшилася на 3 в.п. і становить 38%. Проте варто зауважити, що у 2018 році, порівняно з 2010 роком на 1% зменшилася чисельність сільського населення категорії 0-9 років, 21% - 10-19 років, на 8% - 20-29 років, 5% - 30-39%, 11% - 40-49 років, 7% - 50-59 років, 36% - 70-79 років, 22% - 80-89 років, але на 12% збільшилася чисельність населення категорії 60-69 років, 112% - 90-99 років, 140% - 100 років і більше. Триває процес зменшення й кількості сільських населених пунктів. За 20 років з карти області зникло більше 30 сіл. Спостерігається урбанізація населення області.

Аналіз статеві-вікової групи населення Чернігівської області показав: у 2010 році перевага чоловіків над жінками тривала до 30 років, у 2018 році ця ситуація змістилася до 40 років (після цього віку чисельність жінок починає переважати).

Дослідження руху населення показало, що чисельність жителів Чернігівської області характеризується природним скороченням, що є основною причиною негативної тенденції. У 2018 років цей показник становив - 11283 особи. Важливе значення має і механічне скорочення населення – 2051 особа у 2018 році виїхала за межі області.

Отже, вирішення поставленої проблеми є першочерговою для збереження області, її трудового потенціалу. Держава не повинна відмовлятися від захисту материнства, стимулювання молодих сімей. І в цьому плані мусить бути

універсальна, загальноприйнята формула - формула по фінансових виплатах. Вона сприяє розвитку сім'ї, але єдине, треба все-таки застосовувати страхові механізми, щоб це не робило батьків паразитами на дитячому утриманні. У багатьох країнах є досвід сертифікації, тобто сертифікат, який супроводжує дитину в дитячий садок, у школу, а потім в інститут, ці кошти ходять за дитиною. Крім того важливим фактором є економічне й соціальне відродження регіону: відновлення виробництва, розвиток малого та середнього бізнесу, кооперація, фермерство; розвиток соціальної інфраструктури, особливо у сільській місцевості, формування робочого місця. Вирішальне значення має створення продовольчої безпеки регіону: виробництво й реалізація якісної продукції, забезпечення необхідними лікарськими засобами за доступними цінами.

Список використаних джерел

5. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. – Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Шишпанова Н. О. Вплив демографічної ситуації на відтворення трудового потенціалу сільських територій [Електронний ресурс] / Н. О. Шишпанова // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2015. – Вип. 1. – С. 85-92. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vanp_2015_1_11

Дяконенко Оксана
к.е.н., старший науковий співробітник
відділу проблем формування соціального капіталу
Інститут демографії та соціальних досліджень
імені М.В. Птухи НАН України
м. Київ
Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ

В умовах реалізації адміністративно-територіальної реформи актуалізуються дослідження перспектив розвитку сільських поселень України. Адміністративно-територіальна реформа, маючи за мету оптимізувати перерозподіл владних повноважень та бюджетних ресурсів задля забезпечення фінансової самодостатності населених пунктів та покращення якості життя населення, здійснюватиме багатовекторний і неоднозначний вплив на розвиток сільських поселень, зумовлюючи трансформацію сільської поселенської мережі, зміну щільності та функціональності поселень. За висновками більшості експертів, її вплив на сільські територіальні громади, розвиток поселенської інфраструктури та рівень життя населення буде неоднозначним, оскільки вона містить певні ризики, пов'язані з недостатньою наповнюваністю сільських бюджетів, безініціативності місцевого керівництва та сільського населення, недотримання вимог щодо реалізації реформи, зокрема стосовно мінімальної чисельності населення громади (5 тис. осіб), низькою ефективністю витрат